כשברה. פי' ההיא דאין לוקחין עבדים: **האי לא ברח** קנסינן למוכר. כמו ההוא דלעיל דאמר יחזרו דמיס למקומס שהוא קנסא למוכר שרוצה למכור בהמתו חוץ לירושלים דקנס הוא כשמחזיר לו:

ונקנסיה ללוקח. פירוש שיאכל כנגדו בירושלים ולא יתבטל ולפירוש ר"מ פריך שפיר שהמעות שביד המוכר יוצאין לחולין על ידי הלוקח אבל לפי' ריב"א קשה מאי פריך אדרבה מוטב לקנוס המוכר להוציא איסור מידו מלקנוס הלוקח ושאר האיסור ביד המוכר כלומר המעות שלא נתחללו ושמא יאכלם חוץ לירושלים דכסבור נתחללו וי"ל דלדידה הכי פריך וליקנסיה ללוקח שילך לבית המוכר[א] ויאמר לו המעות שהן קדושין בידך תהא קדושתן על גבו ואז יצאו לחולין: **מסתברא** כל היכא דאיכא איסור קנסינן ליה.

פירוש והיינו המוכר שהרי המעות דמעשר ברשותו הוי קיימא ולפיכך קנסו ליה שיחזרו דמיס למקומס והיינו שלא מכר בהמתו וזה דוחק לפירוש ריב"א דפירש לעולם המעות שביד המוכר קדושים מקדושת מעשר ולריך להעלותן לירושלים א"כ אדרבה זכות הוא לו[ב] מהא[ג] דאמרן יחזרו דמיס למקומס דטוב לו שיחזור לו בהמתו מלהעלות דמיו בירושלים אבל לפירוש הר"ס ניחא אך זה קשה לפירוש הקונטרס לעיל דפי' גבי אבל מתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין דהמעות יצאו לחולין והבהמה קדושה ועלה קאמר יחזרו דמיס למקומס ואם כן לפי סברא זו הוי ליה למקנסיה ללוקח למימר דיאכל כנגדו בירושלים שהרי האיסור הוא בידו דהיינו בהמה אבל לפירוש [ריב"א] ניחא שהרי האיסור הוא ביד המוכר ואם תאמר לעיל דקאמר גמרא[ד] דקנסוהו ללוקח ויאכל כנגדן מאי קנס הוא זה[ג] כי נמי אמר יחזרו דמיס למקומס צריך הלוקח להעלות המעות לירושלים וי"ל דהקנס הוי מזה דמסתמא לקח הבהמה ביוקר ממעות מעשר שני ליפטר עצמו מלעלות לירושלים[ה] וכשנאמר לו שיאכל כנגדו בירושלים והמקח יהיה שלו יהיה לו הפסד גדול בלקיחת הבהמה שלקח:

המקדש בערלה בו' אינה מקודשת. פירוש לפי שהאיסור הנאה[ו] וא"ת אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא כדרך הנאתו כדאמר בפ' כל שעה (פסחים דף כד:) ויש לומר בכאן מיירי דליכא שום פרוטה אלא כדרך הנאתו אי נמי יש לומר דמיירי שפיר דאיכא שום פרוטה אף שלא כדרך הנאתו מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתן ואינו כן לא סמכה דעתה והוי[ז] מקח טעות ואם תאמר ואמאי לא חשיב בהך מתני' פיגול ונותר וטמא ויש לומר דבקדשים לא קא מיירי והא דלא חשיב חמץ בפסח משום דקסבר כרבי יוסי הגלילי דשרי בהנאה בפרק כל שעה (שם דף כג.) והא דלא חשיב עבודת כוכבים משום דלא שייך למיתני ביה מכרן וקידש בדמיהן מקודשת שהרי עבודת כוכבים תופסת דמיה[ח] ושביעית אחר הביעור: **מנין שלא יצבע בו.** אע"ג דאמרינן לא יהנה אלטריך לאשמועינן שלא יצבע דס"ד דשרי משום דחזותא לאו מילתא היא[ט] ואילטריך לאשמועינן שלא ידליק דסלקא דעתך דשרי משום דמכלה אותו קמ"ל דאסור בכל עניין וכדרך הנאתו אבל שלא כדרך הנאתו שרי. [וע"ע היטב תוס' ב"ק קא. ד"ה ולא יצבע][מ]: כפרה

עין משפט נר מצוה

קסג א מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל"א [והל"ב] סמג עשין מח טושע"ע אה"ע סי' כח סעי' כא כב:

קסד ב מיי' פ"י מהל' מאכלות אסורות הל' ט סמג לאוין קמד טושע"ע יו"ד סי' רלד ס"א:

קסה ג מיי' שם הל"ו סמג לאוין קמה טושע"ע יו"ד סי' רלו ס"ג:

קסו ד מיי' שם פ"ד הל' כב סמג לאוין קמה:

קסז ה מיי' שם פ"ח הלט"ו סמג לאוין קלט:

קסח ו מיי' פ"א מהל' שחיטה הל"ד סמג עשין סג טושע"ע יו"ד סי' ו סעי' א:

תורה אור השלם

1. וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל:
ויקרא יט כג

2. לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ בִּלְאָיִם פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם:
דברים כב ט

3. וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי:
שמות כא כח

מוסף רש"י

לאו עכברא גנב אלא חורא גנב. עכבר הגונב ומגיח במור, אם לא היה לו חור להגיח בו לא היה גונב, הלכך חורא קא גניב ליה (ערכין ל.). חור הכתתל שהעכבר נכנס לתוכו וניזול מפני רודפיו (גיטין מה.). **מכרן וקידש בדמיהן מקודשת.** דלא מיתפסי באיסורא וממונא הוא אע"ג דאיסו אסור לאתהניי מיניה דלא הנאה מינייהו הוא דאיסו אע"ג דאיסו אסור לאתהניי מיניה דלא הנאה מטיא ליה ע"י עלה אבל אי איהי (האשה) לא מעלה קא מטיא לה, ודוקא קידושי אשה אבל איתהניי מיניייהו מדרבנן אסור (ע"ז נד:). **ולא יצבע בו.** כגון בקליפי אגוזים שהאשה אסור משום עלה כפרי עצמו (פסחים כב:). **ולא ידליק בו את הנר.** כגון בשמן של עלה (שם). **שאם שחטו לאחר שנגמר דינו.** והכי אמר קרא סקול יסקל השור ואי לא סקלו אף על פי כן לא יאכל את בשרו (פסחים כב:). דהכי משמע קרא משגח שור לידי סקילה יסקל ושוב לא יאכל את בשרו (ב"ק מא:). **נקי מנכסיו.** חסר (נדה לא:). **היכא דסקליה מיסקל.** ואתא לא יאכל לאתסרו בהנאה וכדר' אבהו, ונקי מנכסיו לא לדרשה אחריתי, לאי כופר ולדמי ולדות כדלקמן (ב"ק שם). **עד שיפרט לך הכתוב.** שהוא מומר בהנאה, כדרך שפרט לך בנבלה. אאף על פי שלא כתב לך אלא לא תאכל הוצרך לפרש בה היתר הנאה, הא כל מקום שלא פירש לך בו היתר הנאה, הוי במשמע איסור הנאה מלא תאכל (חולין קיד: וכעי"ז פסחים כא: וב"ק מא.). **הני מילי.** דמפיק קרא לאיסור הנאה בלשון אכילה, היכא דנפקא לן איסור אכילה מלא יאכל. אגב דמורי לן נמי אאכילה מפיק ליה בלשון אכילה, אבל הכא דאכילה נפקא לן מסקול יסקל, אי להנאה גרידתא אתא לכתוב לא יהנה, אי נמי. אפילו לדידך לכתוב לא יאכל. ותו לא, את בשרו למה לי. אלא לאו לאשמעינן אע"ג דעבדיה כעין בשר שחוטה בהכשר אסור באכילה ובהנאה, דהשתא אלטריך ליה לקרא לאפוקי בלשון אכילה (ב"ק מא.). ואימא הני מילי. דאסור אם שחטו, היכא דבדק צור. דהיינו כעין סקילה בתמיס (שם מא:). **מידי סכין באורייתא כתיב.** שתהא שחיטתו חשובה להתיר יותר משחיטת צור (שם). **בקרומית.** גלע של קנה (חולין טו:). **תרוייהו מלא יאכל.** כר' אבהו להיכא דשחטיה וכל שכן להיכא דסקליה (ב"ק מא:). **ולהנך תנאי.** דבב"ק פרק שור שנגח (מא:). **דמפקי ליה.** להאי נקי לדרשא אחריתא, לאשמעינן דתם פטור מאלי כופר, דקאמר נקי מאלי כופר, אם המית אינש, דאילו מועד משלם כופר שלם והתם אפילו אלי כופר לא משלם, והיכא דמפיק ליה לדמי ולדות, אם נגח אשה הרה ויצאו ילדיה (פסחים כב:).

כשברח וטעמא דברח הא לא ברח קנסינן למוכר[ו] ונקנסיה ללוקח לאו עכברא גנב אלא חורא גנב ואי לא עכברא חורא[ז] מאי קעביד מסתברא כל היכא דאיכא איסורא התם קנסינן: **מתני'** [ח]המקדש בערלה בכלאי הכרם בשור הנסקל ובעגלה ערופה בצפורי מצורע ובשער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת [ט]מכרן וקידש בדמיהן מקודשת: **גמ'** בערלה מנלן[ז] דתניא[1] ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה[2] הנאה[ה] מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר ת"ל וערלתם (את) ערלתו לרבות את כולם: בכלאי הכרם: מנלן[ו] אמר חזקיה[3] אמר קרא[2] פן תקדש פן תוקד אש רב אשי אמר פן יהיה קדש אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף כלאי הכרם תופס את דמיו ויוצא לחולין אלא מחוורתא כדחזקיה: שור הנסקל[ו] מנין[ה] דתניא[ד] דממשמע שנאמר[3] סקול יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו מגיד לך[ט] שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה בהנאה מנין ת"ל ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום[ו] ממאי דהאי לא יאכל את בשרו להיכא דשחיט לאחר שנגמר דינו הוא דאתא דילמא היכא דשחיט לאחר שנגמר דינו שרי[ז] והא לא יאכל היכא דסקליה מיסקל[ח] הוא דאתא וכדר' אבהו א"ר אלעזר[מ] דא"ר אבהו א"ר אלעזר[ה] כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל ולא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד[ו] איסור הנאה עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך[ז] בנבילה הני מילי היכא דנפקא לן איסור אכילה מלא יאכל הכא איסור אכילה מסקול יסקל נפקא דאי ס"ד לאיסור הנאה הוא דכתיב נכתוב קרא לא יהנה אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי אע"ג[ט] דשחטיה כעין בשר אסור מתקיף לה מר זוטרא ואימא ה"מ היכא דבדק צור ושחט בה דמיחזי כסקילה אבל שחטיה בסכין לא מידי סכין באורייתא כתיב ועוד[ח] תניא[ט] בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה והשתא דנפקא לן איסור אכילה ואיסור הנאה תרוייהו מלא יאכל האי בעל השור נקי למאי אתא להנאת עורו סלקא דעתך אמינא לא יאכל את בשרו כתיב בשרו אסור ועורו מותר[ט] ולהנך[ק] תנאי דמפקי ליה[י] האי בעל השור נקי לחצי כופר ולדמי ולדות הנאת עורו מנא להו[ק] מאת בשרו את הטפל לבשרו ואידך את

כשברח. המוכר שהדמיס בידו: ומתמהינן **הא לא ברח קנסינן למוכר:** אלמא חור שהעכבר מצניע גניבתו שם לא היה גונב: **חורא מנא ליה.** מאין לו הגניבה: **מתני' המקדש בערלה בו'.** דכולהו איסורי הנאה נינהו כדליף לה בגמרא: **מכרן וקידש בדמיהם מקודשת.** דאין הדמיס נתפסין באיסור כדליף לקמן[ק]: **גמ' מנלן.** שאסורה בהנאה: **מנין שלא יהנה ממנו.** כגון שלא יצטבע בו בפירי הראוי ליצטבע בו כגון קליפי אגוזין ושומר לפירי אסור כפירי[ג]: **ולא ידליק בו את הנר.** כגון מן השמן: **אף כלאי הכרם תופס את דמיו.** אלמה תנן במתני' מכרן וקידש בדמיהם מקודשת אלמא אין אוסרין את דמיהם: **שאם שחטו.** הואיל וסקלו ונבלה כבר למדנו מלא תאכלו כל נבלה (דברים יד) שאסורה באכילה: **מגיד דאם שחטו בו'.** ותרתי אשמועינן קרא סקול יסקל השור ואם נשחט לא יאכל: **להיכא דסקליה מסקל.** ולאסריה בהנאה אתא דלא יאכל משמע איסורי הנאה כדרבי אבהו דמנבילה [לא] נפקא לן בה איסור הנאה שהנבלה פרט בה הכתוב היתר הנאה ולהכי כתיב בדידיה בהדיא לא יאכל ולא פרט אחריו היתר ובעל השור נקי לדרשא אחרינא אתא לחצי כופר ודמי ולדות כדלקמן: **עד שיפרט לך הכתוב.** דמדאילטריך לפרש בנבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה[ה] למשרייה בהנאה ולא נכתב בו אלא לא תאכלו ש"מ לא תאכלו איסור הנאה הוא ובפסחים (דף כב.) פרכינן עלה טובא: לגר בנתיבה ולעובד כוכבים במכירה ל"ג במילתיה דרבי אבהו דאי הוה סבירא ליה דבריס ככתבן דוקא תו לא מצי ליף מיניה דהיכא דלא פרט היתר ליתסר דהאי דנבלה לאו אתא להיתר הנאה אלא לאשמועינן דחילופא אסור[ו]: **ה"מ.** דשמעינן איסור הנאה מלשון אכילה דיכא דנפקא לן איסור אכילה מיניה דכיון דמבעי ליה נמי לאשמועי אאכילה כלל כל הנאות בלשון אכילה דילפינן מנבילה[ז] התם דלא יאכל איסור הנאה נמי משמע אבל הכא דאיסור אכילה מקרא נמי משמע אבל הכא דאיסור הנאה אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי: **כעין בשר.** שנחטו: **ואימא ה"מ.** דאשמעינן קרא דאפילו שחטו אסור היכא דבדק צור ושחט בה דסקילה היא דמנבלה לא מצי נפיק דלאו נבלה הוא אבל שחיטת סכין לא: **מידי סכין דאיכא באורייתא.** אבל שחיטה וכיון דהכי הוא כי שחטה נמי בצור לאו סקילה היא אלא שחיטה ואסר לך הכתוב בשרו והוא הדין סכין: **ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי ובעל השור נקי.** בב"ק (ד' מא:): **לחצי כופר.** שאם הרג את האדם נקי מחצי כופר ואע"ג דמועד משלם כופר שלם לא אמרינן תם ישלם חצי כופר כי היכי דגבי נזקין משלם חצי נזק: **ולדמי ולדות.** אם נגף אשה הרה ויצאו ילדיה אינו משלם דמי ולדות לבעל כמו שהאדם הנוגף משלם כדכתיב (שמות כא) **ענוש יענש וגו'**: **את**

הגהות הב"ח

(א) גמ' תורא (מאי קעביד) מת"מ וי"ב ס"א מצא ליה:

מוסף תוספות

א. מאחר שהמוכר בפנינו. תוס' הרא"ש. ב. טיבותא היא לגבי משום טירדא דאורחיא. תוס' רשב"א. ג. טפי משיחזרו דמים למקומן. תוס' רשב"א.

תוס' ר"י הזקן

הא לא ברח. בתמיה. **חורא.** חור שהעכבר מצניע שם גנבתו. **מנא ליה.** מאין לו הגנבה. **מתני'.** ז) בעגלה. כל הני אסורין גינהו. מכרן. עבר ומכרן מותרין שהדמים מותרים שאינן תופסין דמיהם. ולפום מסקנא דנדרים פרק השותפים [מז, ב] אע"פ שאין תופסין דמיהן אסור לכתחלה לקדש בהם את האשה, דבעינן התם אי חלופין כגדולים דמי או לא, ובעי פ) לאודוחי ממתני' דתנא מכרן וקדש בדמיהן מקודשת, אלמא לאו כגדולין דמי, ודחי הכא נמי לכתחלה הוא דלא הא דיעבד עבד, ולא איפשיטא ולחומרא. ואין הפרש בין קדושין ושאר הנאות כדמשמע הך שטה דנדרים כמו שבארנו בע"ז פרק ר' ישמעאל, ובריש השוכר שלא כדברי (רש"ג) [ר"ש] שכתב בפרק ר' ישמעאל [ע"ז נד, ב ד"ה למעוטי ע)]. **גמ'.** לא **יהנה.** כגון שלא יצבע מהפירות שעושים מהם צבע. **ולא ידליק.** מאותן פירות שמדליקין בהן.

ג) גיטין מה. ע"ש ערכין ל. ע"ש, ב) נדרים מז:, ג) ע"ז נד: סב., ד) מ"ב פרשת קדושים פרשה ג פסחים כב: ע"ש ב"ק קא. ע"ש, ה) [ר"הנאה" ליתא בכמ"י. וכ"ז בפסחים וכב"ק], ו) חולין קטו., ז) [ל"ל מנלן], ח) מכילתא פ' משפטים פרשה י פסחים כב: ב"ק מא., ט) [בכמ"י נוסף: הכתוב, וכ"ה בפסחים וכב"ק], י) [בכמ"י: וממאי], כ) [ל"ל והא], ל) [בכמ"י נוסף: דאסור בהנאה. וכ"ה בב"ק], מ) פסחים כא: ע"ש ב"ק מא. חולין קיד:, נ) [ל"ל איסור הנאה בתמצא עד כו' וכ"א בשאר המקומות], ס) ע"ז כ., ע) [בכמ"י: אע"ג דעבדיה כעין בשר דשחטיה אסור, וכ"ה בב"ק], פ) חולין טו: ע"ש ב"ק מא: ע"ש, צ) [בכמ"י נוסף: קמ"ל. וכ"ה בב"ק], ק) מכילתא פ' משפטים פרשה י, ר) [הא" ליתא בדפו"ר], ש) [ל"ל בכמ"י], ת) [בכמ"י נוסף: נפקא לה], וכ"ה בב"ק], א) [לך פמ.], ב) [עי' בהכות לו ע"ב], ג) [דברים יד, כא], ג) [עי' פסחים כא סוע"ב], ד) ["התם" יש לממוקי. רש"ש], ה) [נדל"ל הא], ו) [כ"ה בדפו"ר, וכ"ל הגיה לפירוש ר"י], ז) [בדפו"ר: דקנסי', וכ"ל דקנסינן], ח) [בדפו"ר: וכשאומרים], ט) [בדפו"ר נוסף: הן. וכ"ל שאיסורי הנאה הן], י) [ל"ל קידושי טעות], כ) [לקמן נח ע"א], ל) [עי' ב"ק קא ע"ב], מ) [ובתוס' פסחים כב ע"ב ד"ה מנין], נ) [נדל"ל בערלה], ס) [נדל"ל לאוכזתי], ע) [ועי' תוס' חולין ד ע"ב ד"ה מותר מיד].

(ב) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ג) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ד) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ה) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ו) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ז) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ח) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ט) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], י) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], כ) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ל) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], מ) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], נ) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ס) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ע) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], פ) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], צ) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ק) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ר) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ש) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], ת) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק], א) [ל"ל בכמ"י נוסף: ולא יאכל בו. וכ"ה בב"ק],